

Dosarul nr. 2ra-1483/20

Prima instanță: Judecătoria Bălți, sediul Sîngerei (jud.Iu. Malcoci)

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. E. Rățoi, Gh. Liulca, N. Chircu)

DECIZIE

09 decembrie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Iurie Bejenaru
Mariana Pitic
Nicolae Craiu
Galina Stratulat

examinând recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova,
în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Eleonora Colgiu
împotriva Consiliului raional Sîngerei, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor
al Republicii Moldova cu privire la restituirea contravalorii bunurilor confiscate
ilegal,

împotriva deciziei din 06 iulie 2020 a Curții de Apel Bălți,

c o n s t a t ă:

La 03 februarie 2016, prin intermediul poștei (Vol.I, f.d.37), Eleonora Colgiu a depus cerere de chemare în judecată, contrasemnată de avocatul Iulia Rusanovschi, împotriva Consiliului raional Sîngerei solicitând restituirea bunurilor confiscate ilegal și anume: locuința construită în anul 1900 din piatră și acoperită cu tablă cu suprafața de 200 mp și teren aferent de 7000 mp, în anul 1900, saivan pentru oi de 50 mp și alte dependințe cu suprafața de 80 mp sau contravaloarea acestor bunuri, restituirea celor 11 ha 25 ari și 5000 mp de vii, 5 ha 50 ari de teren arabil, 2 ha de izlaz, 50 ari teren neprelucrat ce se aflau în or. Sîngerei sau contravaloarea acestor, restituirea celor 50 ha de teren, acordate în anul 1928 prin Legea pentru împrumutarea foștilor deputați din Sfatul Țării precum și ai foștilor membri ai guvernelor autonome a Basarabiei care au înlăptuit Unirea Basarabiei cu Țara Mumă sau contravaloarea acestor, fiind prezentat cuantumul și modalitatea de calcul a valorii bunurilor, în total suma de 2416250 de lei.

În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că Vasile Gafenco s-a născut în localitatea Sîngerei la 01 ianuarie 1986 și a fost un politician român, deputat în Sfatul Țării din partea Comitetului Executiv al Sfatului Ofițerilor și Ostașilor Moldoveni din Odesa. La 27 martie 1918 a votat Unirea Basarabiei cu România. La 31 martie 1928 a fost publicată Legea pentru împrumutarea foștilor deputați din Sfatul Țării, prin care li s-a atribuit câte un lot de pământ de 50 ha.

Totodată a menționat că Vasile Gafenco a locuit permanent în or. Sîngerei, unde își întemeiase o gospodărie formată din locuința construită în anul 1900 din piatră și acoperită cu tablă cu suprafața de 200 mp și teren aferent de 7000 mp, saivan

pentru oi de 50 mp și alte dependențe cu suprafața de 80 mp. Casa de locuit s-a aflat pe locul Liceului Teoretic nr. 1 din Sîngerei. Concomitent, a deținut în proprietate 11 ha 25 ari și 5000 mp de vii, 5 ha 50 ari de teren arabil, 2 ha de izlaz, 50 ari teren, ce se aflau în or. Sîngerei, confirmate prin extrasele eliberate de Arhiva Națională și declarațiile a doi martori oculari. Vasile Gafenco a deținut aceste bunuri până la momentul în care prin ordonanța de alegere a măsurilor represive din 26 octombrie 1940, s-a dispus punerea în stare de arest. Ulterior s-a decis închiderea lui Vasile Gafenco într-un lagăr de muncă și reeducare, pe un termen de 8 ani, calculând termenul din 15 noiembrie 1940. Astfel, Vasile Gafenco în iarna anului 1941 a fost deportat în Siberia, iar averea sa a fost ilicit și abuziv confiscată de autoritățile sovietice. Vasile Gafenco a decedat la 16 martie 1942 în regiunea Arhanghelsk. Ulterior, membrii familiei lui Vasile Gafenco, soția Elena, copiii Valeriu, Valentina și Elisabeta, precum și ea, s-au refugiat în România. A rămas în viață doar ea. Calitatea sa de moștenitor a defunctului Vasile Gafenco este confirmată prin certificatul de calitate de moștenitor nr. 48 din 28 aprilie 2015. La fel, a precizat că deține și cetățenia Republicii Moldova.

Reclamanta a afirmat că 16 noiembrie 2015 a fost emis certificatul de reabilitare, eliberat de Procuratura Generală, prin care se atestă că Vasile Gafenco a fost reabilitat de către Procuratura RSSM la 30 martie 1989.

În continuare, la 15 decembrie 2015 a depus la Comisia Specială de pe lângă Consiliul raional Sîngerei cerere prealabilă, prin care a solicitat restituirea tuturor bunurilor care au aparținut cu titlu de proprietate lui Vasile Gafenco sau contravaloarea în bani a acestora. Prin răspunsul Consiliului raional Sîngerei din 15 ianuarie 2016, cererea prealabilă a fost respinsă, din motiv că nu ar deține cetățenia Republicii Moldova, precum și din motiv că nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile scoase din circuitul civil ce nu au legătură cu represiunile politice și faptul că asemenea cereri se depun în termen de 3 ani de la data aducerii la cunoștință a persoanei despre decizia de reabilitare. Astfel, reclamanta a considerat că Consiliul raional Sîngerei neîntemeiat a respins cererea prealabilă, or, ea deține și cetățenia Republicii Moldova, iar art. 12 din Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225 din 08 decembrie 1992, stabilește această restricție (deținerea cetățeniei Republicii Moldova) doar față de persoanele care au fost supuse direct represiunilor, nu și față de moștenitorii acestora. La fel, Comisia Specială de pe lângă Consiliul raional Sîngerei a interpretat eronat prevederile art. 12 alin. (2) din Legea menționată, care prevede că nu se restituie terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum și alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice. Or, această prevedere legală se referă la bunurile imobile ce au fost naționalizate din motive ce nu au legătură cu represiunile politice, însă tatăl său, Vasile Gafenco a fost lipsit de bunurile sale anume din cauza represiunilor politice. În ceea ce privește termenul invocat de Comisia Specială de pe lângă Consiliul raional Sîngerei, menționează că despre faptul reabilitării a aflat la 16 noiembrie 2015, prin intermediul certificatului eliberat de Procuratura Generală, iar către Comisie s-a adresat în termen de o lună.

Prin hotărârea din 24 ianuarie 2017 a Judecătorei Bălți, sediul Sîngerei, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Eleonora Colgiu și s-a încasat în beneficiul Eleonorei Colgiu din contul Consiliul raional Sîngerei echivalentul

bănesc al bunurilor confiscate în sumă totală de 2039250 de lei, compus din: 820000 de lei-valoarea construcțiilor: casa de locuit cu suprafața de 200 mp, construcții accesorii cu suprafața totală de 130 mp și terenul aferent casei cu suprafața de 7000 mp; 765000 de lei, valoarea celor 50 ha teren arabil amplasat în extravilanul com. Rădoaia, r-nul Sîngerei și 454250 de lei, valoarea terenurilor agricole cu suprafața totală de 19 ha 75 ari, toate amplasate în extravilanul or. Sîngerei, r-nul Sîngerei, care se compun din 11 ha și 25 ari-teren agricol, 50 ari-vii, 5 ha 50 ari-teren arabil, 2 ha-izlaz și 50 ari-teren neprelucrat; în rest acțiunea a fost respinsă ca fiind nefondată.

Prin decizia din 12 septembrie 2017 a Curții de Apel Bălți s-a admis apelul declarat de reprezentantul Consiliului raional Sîngerei și s-a casat integral hotărârea din 24 ianuarie 2017 a Judecătoriei Bălți, sediul Sîngerei cu emiterea unei noi hotărâri prin care s-a respins ca fiind neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Eleonora Colgiu.

Prin decizia din 27 decembrie 2017 a Curții Supreme de Justiție s-a admis recursul declarat de Eleonora Colgiu, reprezentată de avocatul Iulia Rusanovschi și s-a casat integral decizia din 12 septembrie 2017 a Curții de Apel Bălți cu remiterea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Prin decizia din 28 februarie 2019 a Curții de Apel Bălți s-a admis apelul declarat de Consiliul raional Sîngerei și s-a casat integral hotărârea din 24 ianuarie 2017 a Judecătoriei Bălți, sediul Sîngerei și s-a restituit cauza spre rejudecare în instanța de fond, Judecătoria Bălți, sediul Sîngerei, în alt complet de judecată.

Prin încheierea din 12 aprilie 2019 a Judecătoriei Bălți, sediul Sîngerei, s-a atras în proces în calitate de intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

Prin hotărârea din 24 septembrie 2019 a Judecătoriei Bălți, sediul Sîngerei, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Eleonora Colgiu și s-a încasat în beneficiul Eleonorei Colgiu din contul Consiliul raional Sîngerei echivalentul bănesc al bunurilor confiscate în sumă totală de 2039250 de lei, compus din: 820000 de lei-valoarea construcțiilor: casa de locuit cu suprafața de 200 mp, construcții accesorii cu suprafața totală de 130 mp și terenul aferent casei cu suprafața de 7000 mp; 765000 de lei, valoarea celor 50 ha teren arabil amplasat în extravilanul com. Rădoaia, r-nul Sîngerei și 454250 de lei, valoarea terenurilor agricole cu suprafața totală de 19 ha 75 ari, toate amplasate în extravilanul or. Sîngerei, r-nul Sîngerei, care se compun din 11 ha și 25 ari-teren agricol, 50 ari-vii, 5 ha 50 ari-teren arabil, 2 ha-izlaz și 50 ari-teren neprelucrat; în rest acțiunea a fost respinsă ca fiind nefondată.

Prin decizia din 06 iulie 2020 a Curții de Apel Bălți s-a respins apelul declarat de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și s-a menținut hotărârea din 24 septembrie 2019 a Judecătoriei Bălți, sediul Sîngerei.

La 07 august 2020, prin intermediul poștei electronice (Vol.III, f.d.1) și ulterior la 10 august 2020, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 06 iulie 2020 a Curții de Apel Bălți, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

În motivarea recursului s-a invocat că soluționarea litigiului cu încălcarea normelor de drept material și procedural, precum aplicarea selectivă și eronată a

prevederilor legale.

Cu referire la prevederile art. 12 din Legea nr.1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, care prevede restituirea bunurilor, recuperarea valorii acestora prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, art. 12¹ din Legea nr.1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, care reglementează modul de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora, pct.5 din Regulamentul privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.627/2007, care indică documentele care urmează a fi anexate la cererea de restituire a bunurilor sau de compensare a valorii acestora, în mod obligatoriu, precum și pct. 10 din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.35/2003 cu privire la practica judiciară de aplicare a unor prevederi ale Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, recurentul a accentuat că instanțele judecătorești urmează să rețină că nu se restituie persoanelor supuse represiunilor politice terenurile, pădurile, plantațiile multianuale, obiectivele scoase din circuitul civil, precum nici valoarea acestora, alte bunuri confiscate, naționalizate sau scoase, în orice alt mod din posesie, din considerente ce nu au legătură cu represiunile politice.

Totodată, a menționat că evaluarea bunurilor confiscate pe faptul represiunilor politice este realizată conform Metodologiei de evaluare a bunurilor imobile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia persoanelor supuse represiunilor politice, aprobată prin Ordinul Agenției Relații Funciare și Cadastru nr. 136/2008.

De asemenea, a indicat că luând în considerare că prevederile Legii nr. 1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice și Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.627/2007, stabilesc un set cumulativ de acte care se impune să fie prezentat către comisia specială, se atestă că neprezentarea acestora are ca efect respingerea cererii solicitantului. Or, cerința privind prezentarea buletinului solicitantului, presupune inclusiv confirmarea cetățeniei Republicii Moldova.

În ceea ce privește condiția de prezentare a certificatului de moștenitor, a precizat că în temeiul art.1443 din Codul civil (redacția în vigoare la etapa relevantă litigiului), locul deschiderii succesiunii este ultimul domiciliu al celui care a lăsat moștenirea, iar dacă locul nu este cunoscut, locul unde se află bunurile succesoriale. Dacă bunurile succesoriale se află în diferite locuri, cel al deschiderii succesiunii va fi considerat locul unde se află partea cea mai valoroasă a bunurilor imobile. Dacă nu există bunuri imobile, se consideră locul unde se află partea principală ca valoare a bunurilor mobile. Conform art.1517 din Codul civil (redacția în vigoare la etapa relevantă litigiului), termenul de acceptare a succesiunii este de 6 luni de la data deschiderii ei, iar în virtutea art. 1519 alin.(1) din Codul civil, termenul prevăzut la art. 1517 poate fi prelungit de către instanța de judecată cu cel mult 6 luni.

Conform art.58 lit. b) din Legea nr. 1453/2002 cu privire la notariat (redacția în vigoare la etapa relevantă litigiului), notarul refuză să deschidă procedura succesorală dacă declarația de acceptare a succesiunii a fost depusă după expirarea

termenului stabilit de legislație.

Astfel, a afirmat că la materialele cauzei, de către partea reclamantă a fost anexat certificatul de calitate de moștenitor nr.48 din 28 aprilie 2015, eliberat de către un notar din România, în situația în care legislația incidentă enunțată *supra* stabilește o altă procedura de deschidere a succesiunii și eliberare a certificatului de moștenitor, care conferă dreptul persoanei de a depune o cerere la Comisia specială. Pe lângă faptul că nu a fost eliberat un certificat de moștenitor legal conform procedurii stabilite de lege, de către un notar din Republica Moldova de la locul de deschidere a succesiunii, în baza unei hotărâri judecătorești de prelungire a termenului de acceptare a succesiunii, precizăm adițional și faptul că legislația română face o distincție între certificatul de calitate de moștenitor și certificatul de moștenitor, ultimul fiind actul final pe procedura succesorală. Respectiv, având în vedere că necesitatea de prezentare cumulativă a setului de acte către comisia specială este un aspect important de procedură, instanțele judecătorești urmau să examineze acest fapt în procesul de deliberare a hotărârii judecătorești.

Recurentul a opinat că art. 12 din Legea nr. 1225/1992 privind reabilitatea victimelor represiunilor politice, enumeră bunurile ce nu pot fi restituite, iar Metodologia de evaluare nu prevede o modalitate de evaluare a terenurilor, însă atât partea reclamantă în cererea de chemare în judecată, cât și instanțele de judecată la emiterea actelor judecătorești, în mod eronat susțin că această prevedere nu înlătură posibilitatea compensării valorii a bunurilor care nu pot fi restituite. Or, legea prevede posibilitatea compensării valorii doar a bunurilor care constituie obiect de restituire, dar care nu pot fi restituite.

Suplimentar, a declarat că art. 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO protejează bunurile actuale, bunuri asupra căror persoana exercită dreptul de proprietate. Or, în jurisprudența sa, CtEDO a precizat că art. 1 din Protocolul nr. 1 la CEDO este aplicabil bunurilor actuale asupra căror reclamantul poate pretinde că exercită un drept efectiv de proprietate. În ceea ce privește bunurile confiscate abuziv de regimul comunist, acestea nu mai sunt bunuri actuale în sensul Convenției, deoarece a fost o privare de proprietate cu caracter instantaneu și nu duce la o situație de încălcare continuă. Din perspectiva CtEDO, fostul proprietar a pierdut calitatea de titular al bunului la moment când a avut lipsirea de proprietate și nu mai poate pretinde că are un bun actual.

Copia recursului declarat a fost expediată în adresa intimaților, conform scrisorii de însoțire datate cu 19 septembrie 2020 (Vol.III, f.d.17) și a fost recepționată la 22 septembrie 2020 și 23 septembrie 2020, conform avizelor de recepție (Vol.III, f.d.18-19).

La 06 octombrie 2020 și la 27 octombrie 2020, intimata Eleonora Colgiu, reprezentată de avocatul Iulian Rusanovschi, a depus referință la cererea de recurs, exprimând poziția în favoarea respingerii recursului ca fiind inadmisibil cu menținerea fără modificări a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe.

La 21 octombrie 2020, prin intermediul poștei (Vol.III, f.d.33), Consiliul raional Sîngerei a depus referință la cererea de recurs, exprimând poziția în favoarea casării deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

În conformitate cu prevederile art. 434 alin.(1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Decizia instanței de apel a fost adoptată la 06 iulie 2020, iar cererea de recurs a fost depusă la 07 august 2020, prin intermediul poștei electronice (Vol.III, f.d.1) și la 10 august 2020, ceea ce denotă că este declarat în termen.

În conformitate cu art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Prin încheierea din 28 octombrie 2020 a Curții Supreme de Justiție completul din 3 judecători a considerat recursul admisibil și a decis examinarea acestuia în fond de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Verificând legalitatea actului de dispoziție contestat, prin prisma argumentelor invocate și a materialelor din dosar, coroborat cu normele de drept material și procedural aplicabile la soluționarea litigiului dedus judecătii, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și va casa integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept: c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recurentului, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza *García Ruiz vs Spania* (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84).

În conformitate cu articolul 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

În temeiul art. 432 alin.(4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Inițial, Colegiul reține că pentru a verifica legalitatea deciziei contestate, fără a administra noi dovezi, va recurge la recapitularea esenței litigiului dedus judecătii.

Conform extrasului de pe actul de naștere se atestă că Vasile Gafenco s-a născut la 01 ianuarie 1886, în localitatea Sângerei, jud. Bălți (Vol.I, f.d.12)

La fel, s-a stabilit că Vasile Gafenco a fost arestat la 15 noiembrie 1940 și condamnat ilegal din motive politice la 18 ianuarie 1941 prin decizia Consfătuirii Speciale de pe lângă NKVD URSS în temeiul art. 54-13 CP al RSSU la 8 ani, fiind închis într-un lagăr de muncă și reeducare, calculând acest termen începând cu 15 noiembrie 1940 (Vol.I, f.d.16-16 verso) în baza deciziei Consfătuirii Speciale de pe lângă NKVD al URSS din 18 ianuarie 1941, fiind deportat în reg. Arhanghelsk, Federația Rusă, unde a decedat. Or, Vasile Gafenco a decedat la data de 16 martie 1942, în Regiunea Arhanghelsk, Federația Rusă, fapt confirmat prin certificatul de deces reconstituit, eliberat de Oficiul Stări Civile Sîngerei la 07 octombrie 2014. (Vol.I, f.d.13)

Prin certificatul din 16 noiembrie 2015 nr. 21-422/15-2272, eliberat de Procuratura Generală a Republicii Moldova, se confirmă că Gafenco Vasile Gheorghe, a.n.1886, originar și locuitor din s. Sîngerei, raionul Sîngerei, județul Bălți, RSSM, arestat la 15 noiembrie 1940 și condamnat ilegal din motive politice la 18 ianuarie 1941 prin Decizia Consfătuirii Speciale de pe lângă NKVD URSS în temeiul art.54-13 CP al RSSU la 8 ani privațiune de libertate ca membru al partidului țărănist, a fost reabilitat de către Procuratura RSSM la 30 martie 1989 în conformitate cu art.1 al Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 16.01.1989 „Cu privire la măsurile suplimentare întru restabilirea echității față de victimele represiunilor din anii 30-40 și începutul anilor 50” (Vol.I, f.d.34).

În certificatul de naștere pe numele Eleonorei Gafencu se distinge că s-a născut la 04 septembrie 1926, în or. Sîngerei, părinții Vasile Gafencu și Elena Gafencu, confirmă faptul că aceasta s-a născut din părinții Gafencu Vasile și Gafencu Elena (Vol.I, f.d.72). Elena Gafencu a decedat la 26 martie 1982.

Drept urmare a înregistrării căsătoriei la 22 aprilie 1951 cu Mihai Colgiu, Eleonora Gafenco după căsătorie a preluat numele soțului, devenind Eleonora Colgiu (Vol.I, f.d.19).

Astfel, conform certificatului de calitate de moștenitor nr. 48 eliberat la 28 aprilie 2015 de către notarul Elena Simona Alexandru, Eleonora Colgiu este inclusă în lista moștenitorilor defunctului Vasile Gafenco, condamnat și supus represiunilor politice ilegal (Vol.I, f.d.22-23).

Instanțele ierarhic inferioare au reținut că Eleonora Colgiu a aflat despre reabilitarea tatălui său Vasile Gafenco în luna noiembrie 2015, drept urmare a expedierii la 16 noiembrie 2015 a certificatului de reabilitare cu nr. 21-422/15-2272 (Vol.I, f.d.34).

Prin cererea de chemare în judecată depusă, Eleonora Colgiu a solicitat restituirea bunurilor confiscate ilegal și anume: locuința construită în anul 1900 din piatră și acoperită cu tablă cu suprafața de 200 mp și teren aferent de 7000 mp, în anul 1900, saivan pentru oi de 50 mp și alte dependențe cu suprafața de 80 mp sau contravaloarea acestor bunuri, restituirea celor 11 ha 25 ari și 5000 mp de vii, 5 ha 50 ari de teren arabil, 2ha de izlaz, 50 ari teren neprelucrat ce se aflau în or. Sîngerei sau contravaloarea acestor, restituirea celor 50 ha de teren, acordate în anul 1928 prin Legea pentru împrumutarea foștilor deputați din Sfatul Țării precum și ai foștilor membri ai guvernelor autonome a Basarabiei care au înfăptuit Unirea Basarabiei cu Țara Mumă sau contravaloarea acestor, fiind prezentat quantumul și modalitatea de calcul a valorii bunurilor, în total constituie suma de 2416250 de lei (Vol.I, f.d.4-9, 33).

Prin hotărârea din 24 septembrie 2019 a Judecătoria Bălți, sediul Sîngerei, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Eleonora Colgiu și s-a încasat în beneficiul Eleonorei Colgiu din contul Consiliul raional Sîngerei echivalentul bănesc al bunurilor confiscate în sumă totală de 2039250 de lei, compus din: 820000 de lei-valoarea construcțiilor: casa de locuit cu suprafața de 200 mp, construcții accesorii cu suprafața totală de 130 mp și terenul aferent casei cu suprafața de 7000 mp; 765000 de lei, valoarea celor 50 ha teren arabil amplasat în extravilanul com. Rădoaia, r-nul Sîngerei și 454250 de lei, valoarea terenurilor agricole cu suprafața totală de 19 ha 75 ari, toate amplasate în extravilanul or. Sîngerei, r-nul Sîngerei, care se compun din 11 ha și 25 ari-teren agricol, 50 ari-vii, 5 ha 50 ari-teren arabil, 2 ha-izlaz și 50 ari-teren neprelucrat; în rest acțiunea a fost respinsă ca fiind nefondată (Vol.II, f.d.165, 173-178).

Instanța de apel, prin decizia din 06 iulie 2020, a respins apelul declarat de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova și a menținut hotărârea din 24 septembrie 2019 a Judecătoria Bălți, sediul Sîngerei (Vol.II, f.d.243-249).

Pentru a decide astfel, instanța de apel a conchis că referitor la restituirea valorii bunurilor confiscate ilegal, instanța just a reținut că în ziua arestării și ulterior condamnării și deportării capului familiei Gafenco Vasile, cei rămași în gospodărie fiind soția Elena Gafenco și fiicele Eleonora și Elisabeta, copiii mai mari fiind la studii în România (fiica Valentina și fiul Valeriu), dispuneau de casă de locuit, mai multe construcții accesorii, lot de teren aferent casei, precum terenuri cu destinație agricolă și alte bunuri mobile, care au fost confiscate, fapt ce se confirmă de certificatul de arhivă nr. 3018 din 23.07.2015, eliberat de Arhiva Națională a R. Moldova, pentru impozitul agricol pe anul 1933 este înregistrat sub nr. 240 Gafencu Vasile, șase membri ai familiei, ca proprietar a 11 ha 25 ari; pentru anii 1942-1943 fiind proprietar de teren arabil cu suprafața de 5 ha 50 ari, islaz cu suprafața de 2 ha, vii cu suprafața de 50 ari, teren neprelucrat cu suprafața de 50 ari, iar în total 8 ha 50 ari (f.d. 24, vol.I).

În temeiul extrasului din Monitorul Oficial nr. 74 din 31.03.1928 (f.d. 25 și verso, vol.I), se confirmă faptul, că prin Legea nr. 893 din 22.03.1928 au fost împrumărați foștii deputați din „Sfatul Țării”, cu prețul de expropriere, din rezervele de pământ ale Statului în Basarabia, cu câte un lot de pământ în întindere de 50 ha fiecare, inclusiv Gafencu Vasile, care se regăsește în izvodul deputaților, delegat din partea soldaților marinari și ofițerilor din Garnizoana Odesei (f.d. 26-27, vol.I).

De asemenea, a menționat că faptul că averea lui Vasile Gafenco a fost ilicit și abuziv confiscată de autoritățile sovietice a fost constatat prin intermediul hotărârii definitive și irevocabile pronunțate de Judecătoria Sîngerei la 19.12.2016. Astfel Judecătoria Sîngerei a stabilit că averea deținută de Vasile Gafenco în or.Sîngerei și comuna Rădoaia până la 15.11.1940, a fost confiscată abuziv în urma condamnării acestuia la privațiune de libertate, după cum urmează: locuința construită în or.Sîngerei din piatră și acoperită cu tablă, cu suprafața de 200 mp și teren aferent de 7000 m.p. construită în anul 1900; saivan pentru oi de 50 mp și alte dependențe cu suprafața de 80 mp; -11 ha 25 ari și 5000 m.p. de vii; 5 ha 50 ari teren arabil; 2 ha islaz; 50 ari teren neprelucrat ce se aflau în orașul Sîngerei: 50 ha de teren acordate în anul 1928 prin Legea pentru împrumărarea foștilor deputați din Sfatul Țării precum și a foștilor membri ai guvernelor autonome ale Basarabiei, care au înfăptuit

Unirea Basarabiei cu Țara Mumă deținute în comuna Rădoaia. Iar faptul că bunurile imobile și mobile deținute de familia Gafencu Vasile și Elena au fost confiscate după arestarea și condamnarea lui Vasile Gafencu se confirmă prin ordonanța de punere sub învinuire (f.d. 15, 83 vol.I), rechizitoriul întocmit pe numele acestuia învinuit de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 54/13 (f.d. 17- 18 vol.I), precum și de extrasul din Codul Penal al RSS Ucrainești (f.d. 74-79, vol.I), aplicabil pe teritoriul R. Moldova în acea perioadă interbelică, începând cu data de 14.12.1940 (f.d. 73 vol.I) și pentru care se aplica obligatoriu pedeapsa complementară- confiscarea averii.

Prin prisma criticilor aduse de partea recurentă, Colegiul relevă că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanță în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii, fără a elucida circumstanțele cauzei pripit s-a pronunțat în favoarea respingerii cererii de apel, prin ce se impune casarea deciziei instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată, din motivele ce succed.

Având în vedere că anterior s-a iterat esența litigiului, în continuare urmează a fi accentuate unele aspecte care au fost ignorate de instanța ierarhic inferioară la soluționarea cauzei în ordine de apel, deși, o obligație în acest sens îi revine în temeiul legii procesuale.

De altfel, în virtutea art. 373 alin. (1), (2) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Pornind de la faptul că litigiul vizează, în esență, restituirea contravalorii bunurilor pretinse a fi confiscate ilegal de la Vasile Gafenco în legătură cu represiunile politice, Colegiul menționează că în contextul legislației în vigoare în atare circumstanțe se impune existența unei evaluări a bunurilor a căror contravaloare a fost solicitată.

În context, Colegiul evocă prevederile relevante inserate în art. 12 alin.(7) al Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice nr. 1225-XII din 08 decembrie 1992 (în continuare Legea nr. 1225/1992), conform căror în cazul în care bunurile nu s-au păstrat sau nu pot fi restituite în natură, fiind privatizate în condițiile legii, se recuperează valoarea lor în formă de compensație bănească sau de valori materiale, luându-se ca bază prețurile de piață în vigoare la data examinării cererii.

Conform alineatului (9) al aceluiași articol, valoarea bunurilor se determină în felul următor: a) bunurile imobiliare se evaluează în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii; b) costul animalelor domestice, al păsărilor, al produselor agricole, al altor bunuri se stabilește conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii.

Deși, norma legală este clară la acest capitol, având în vedere că bunurile imobiliare se evaluează în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii, la caz instanțele ierarhic inferioare s-au axat pe informația eliberată de Bursa Imobiliară „Lara”.

Or, în speță, la cererea de chemare în judecată au fost anexate informațiile nr. 07/02 și nr.08/02 din 17 ianuarie 2016 de la Bursa Imobiliară „Lara”, obținute la interpelarea avocatului reclamantei, Iulian Rusanovschi, referitor la valoarea medie a bunurilor imobile, conform căror valoare medie de piață a unui hectar de teren cu destinație agricolă din extravilanul sat. Rădoaia, r-nul Sîngerei, extravilanul or. Sîngerei, r-nul Sîngerei, care este de 15300-16800 de lei și respectiv de 23000-25000 de lei, precum și valoarea medie a casei de locuit cu suprafața de 200 mp și a terenului aferent cu suprafața de 7000 mp, amplasate în or. Sîngerei, r-nul Sîngerei, str. N. Testemițanu, nr.12, care constituie 820000-970000 de lei (Vol.I, f.d.32-32 verso).

Drept urmare, instanțele ierarhic inferioare au motivat reținerea informației de la Bursa Imobiliară „Lara” la determinarea contravalorii bunurilor imobile confiscate, prin faptul că în sensul pct. 3.1 din Metodologia de evaluare a bunurilor imobile confiscate, naționalizate sau scoase din orice alt mod din posesia persoanelor supuse represiunilor politice, Anexa 1 la ordinul nr.136 din „05” septembrie 2008, terenurile nu constituie obiect al evaluării, iar oficiile cadastrale nu prestează servicii de evaluare pentru acest tip de bunuri imobile.

Aici Colegiul consideră necesar de a evoca conținutul pct. 3.1, capitolului III, modul de determinare a valorii de piață a bunurilor imobile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia persoanelor supuse represiunilor politice, din Metodologia de evaluare a bunurilor imobile confiscate, naționalizate sau scoase din orice alt mod din posesia persoanelor supuse represiunilor politice, Anexa 1 la ordinul nr.136 din 05 septembrie 2008 al Agenției Relații Funciare și Cadastru (în continuare Metodologia), care indică la obiectul evaluării că se disting următoarele tipuri de bunuri imobile supuse evaluării în cadrul prezentei Metodologii: a) Case individuale de locuit și construcțiile/edificiile accesorii acestora; b) Construcții cu destinație nelocativă și construcțiile/edificiile accesorii acestora; c) Încăperi cu destinație locativă.

În contextul reglementărilor precitate în raport cu considerentele instanței de apel, Colegiul notează că, deși, instanța de apel a motivat poziția sa la determinarea contravalorii bunurilor imobile prin prisma informației de la Bursa Imobiliară „Lara”, făcând trimitere și la răspunsul Agenției Servicii Publice din 22 septembrie 2017 nr.11/01-05/2253/2017, conform cărui servicii cadastrale teritoriale nu prestează servicii de evaluare a terenurilor, însă instanța de apel a ignorat de a se pronunța asupra preferinței probei date în defavoarea raportului de evaluare a proprietății imobiliare nr. 10-21213/17 din 13 octombrie 2017, întocmit de către Agenția Servicii Publice, Departamentul cadastru, Serviciul cadastral teritorial Sîngerei (Vol.I, f.d.181-189).

Or, instanța de apel în conformitate cu art. 130 alin. (4) Cod de procedură civilă, ca rezultat al aprecierii probelor, instanța judecătorească este obligată să reflecte în hotărâre motivele concluziilor sale privind admiterea unor probe și respingerea altor probe, precum și argumentarea preferinței unor probe față de altele.

De altfel, aprecierea probelor era impusă în condițiile în care bunurile confiscate a căror valoare a fost pretinsă de către reclamantă includ: casa de locuit,

construcții accesorii, iar serviciile cadastrale teritoriale prestează servicii de evaluare a caselor de locuit și construcțiilor, aspect detaliat *supra*.

În această ordine de idei, Colegiul relevă că, prin raportul de evaluare a proprietății imobiliare nr. 10-21213/17 din 13 octombrie 2017, întocmit de Agenția Servicii Publice a RM, Departamentul cadastru, Serviciul cadastral teritorial Sîngerei, a fost evaluată casa individuală de locuit din or. Sîngerei, care până în anul 1941 a aparținut familiei Gafenco, valoarea fiind de 140745 de lei. Totodată, la capitolul 4 „Descrierea obiectului evaluării” este indicată casa de locuit cu suprafața de 200 mp cu două șure a câte 80 mp și respectiv 50 mp (Vol.I, f.d.181-189).

Drept urmare, având în vedere că prin prisma art. 12 alin.(9) lit.a) al Legii nr. 1225/1992, bunurile imobiliare se evaluează în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii, instanța de apel urma a aprecia proba dată prin prisma pertinentei cel puțin în partea bunului imobil evaluat, ceea ce, la caz, a fost ignorat.

Mai mult, Colegiul iterează că, din răspunsul Agenției Servicii Publice, de altfel, reținut de către instanța de apel, se distinge că serviciile cadastrale teritoriale nu prestează servicii de evaluare a terenurilor, iar în ceea ce vizează evaluarea caselor de locuit, construcțiilor anexe, astfel de servicii în sensul Metodologiei menționate *supra*, sunt prestate de către serviciile cadastrale.

La acest capitol, Colegiul apreciază ca fiind relevante argumentele recurentului aduse în contextul dat, în situația în care legea conține reglementări clare și certe referitor la organul competent de a efectua evaluarea bunurilor imobiliare.

Adițional, Colegiul notează că în prezenta cauză, la 15 noiembrie 2018 Curtea Constituțională a RM a emis decizia nr.130 de inadmisibilitate a sesizării nr.157g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 12 alin.(2) și alin.(9) lit.a) din Legea nr.1225 din 8 decembrie 1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice (restituirea bunurilor persoanelor care au fost supuse represiunilor politice) (Vol.II, f.d.77-80).

Astfel referitor la articolului 12 alin.(9) lit.a) din Legea nr.1225/1992, Curtea a menționat că nu poate fi reținută critica de neconstituționalitate a alin.(9) din articolul 12 al Legii nr.1225, în sensul că acesta ar restrânge nejustificat dreptul de proprietate atunci când stabilește posibilitatea evaluării bunurilor imobiliare doar în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial.

Curtea a observat că prin adoptarea Legii nr.1225 legislatorul și-a asumat restituirea totală sau parțială a bunurilor confiscate într-un regim anterior, fapt care a generat un nou drept de proprietate, apărut de articolul 46 din Constituție, în beneficiul persoanelor care întrunesc condițiile de restituire.

Mai mult, articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului nu le impune statelor nicio restricție cu privire la libertatea lor de a stabili domeniul de aplicare a legilor pe care le pot adopta în materie de restituire a bunurilor și de a alege condițiile în care acceptă să recunoască drepturile de proprietate persoanelor deposedate.

În acest sens, Curtea Europeană a menționat în cauza Maria Atanasiu și alții v. România (12 octombrie 2010, § 142) că transformarea într-o „valoare patrimonială”, în sensul articolului 1 din Protocolul nr.1, a interesului patrimonial care rezultă din simpla constatare a ilegalității naționalizării este condiționată de întrunirea de către

partea interesată a cerințelor legale în cadrul procedurilor prevăzute de lege de reparație.

Curtea a mai menționat că legislatorul este liber să legisfeze atât în privința sferei bunurilor pentru care stabilește măsurile reparatorii, cât și a întinderii și a modalității de acordare a acestora (în acest caz – condiția evaluării bunurilor imobiliare în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial, conform prețurilor de piață în vigoare la data examinării cererii de restituire), în funcție de situația concretă a bunurilor, fără ca prin aceasta să fie încălcat dreptul la proprietate.

Astfel, Curtea a punctat că legislația națională conține prevederi prin care autoritățile publice pot determina în baza unor calcule strict stabilite valoarea bunurilor ce urmează să fie restituite victimelor represiunilor politice. În baza articolului 12 din Legea nr.1225, au fost adoptate Regulamentul privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.627 din 5 iunie 2007, și Metodologia de evaluare a bunurilor imobile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia persoanelor supuse represiunilor politice, aprobată prin Ordinul Agenției Relații Funciare și Cadastru nr.136 din 5 septembrie 2008.

Subsecvent, având la bază aceste constatări ale Curții Constituționale, Colegiul accentuează că instanța de apel avea obligația de a motiva preferința unei probe în defavoarea altei în ceea ce vizează evaluarea casei individuale de locuit, în situația în care ultima a fost evaluată și de serviciul teritorial cadastral, aspect ce urmează a fi luat în considerare la rejudecarea cauzei.

De altfel, conform aceleiași decizii a Curții Constituționale, Curtea a admis că, prin introducerea acestui sistem de evaluare, este posibil ca valoarea despăgubirilor acordate în urma evaluării bunurilor imobiliare în baza calculelor efectuate de organul cadastral teritorial să fie inferioară celei rezultate din alte evaluări. Totuși, textul de lege criticat nu împiedică persoanele îndreptățite să solicite restituirea bunurilor să conteste, în condițiile articolului 14 din Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10 februarie 2000, actul în baza căruia au fost evaluate bunurile revendicate.

Un alt aspect care urmează a fi verificat la rejudecarea cauzei, pornind și de la critica recurentului adusă la acest capitol, este calitatea de moștenitor al reclamantei, or, recurentul pretinde că de către instanța de judecată nu a fost verificat cercul de moștenitori.

De altfel, la caz, reclamanta Eleonora Colgiu a pretins restituirea contravalorii bunurilor confiscate de la Vasile Gafenco, în baza certificatului de calitate de moștenitor nr. 48 eliberat la 28 aprilie 2015 de către notarul Elena Simona Alexandru (România), însă un certificat de moștenitor pe numele său, Eleonora Colgiu, nu a prezentat.

Însăși legislația română, art. 1133 Cod civil, prevede că certificatul de moștenitor face dovada calității de moștenitor, legal sau testamentar, precum și dovada dreptului de proprietate al moștenitorilor acceptanți asupra bunurilor din masa succesorală, în cota care se cuvine fiecăruia.

În altă ordine de idei, legislația națională, conform art. 1556 Cod civil, în redacția în vigoare la data adresării în instanță, precum și eliberarea certificatului de

calitate de moștenitor, persoanele recunoscute ca moștenitori pot cere notarului de la locul deschiderii succesiunii eliberarea certificatului de moștenitor.

Concomitent, în sensul art. 1558 alin. (1), (2) Cod civil al RM, dacă nu s-a făcut dovada existenței unor bunuri în patrimoniul defunctului ori determinarea acestora necesită operațiuni de durată și moștenitorii solicită să li se stabilească numai calitatea, se poate emite certificat de calitate de moștenitor. În certificatul de calitate de moștenitor se menționează că acesta nu are valoarea unui certificat de moștenitor și că poate fi utilizat numai pentru dobândirea actelor necesare pentru a dovedi existența bunurilor ce compun patrimoniul succesoral, urmând ca certificatul de moștenitor să fie eliberat ulterior. Această calitate poate fi dovedită numai în cazul acceptării în termen a moștenirii, în caz contrar moștenitorul fiind străin de moștenire prin neacceptare.

În context, Colegiu relevă că prin hotărârea din 19 decembrie 2016 a Judecătorei Sîngerei, corectată prin încheierea din 27 ianuarie 2017 a Judecătorei Bălți, sediul Sîngerei, a fost admisă cererea Eleonorei Colgiu și a fost constatat faptul că în urma represiunilor politice din anul 1941, tatăl petiționarei, Vasile Gafenco, a fost deposedat ilegal de următoarele bunuri: casa de locuit cu acoperiș de tablă, construită în anul 1900, cu suprafața de 200 mp; teren aferent casei cu suprafața de 7000 mp; saivan pentru oi de 50 mp și alte construcții accesorii cu suprafața de 80 mp și terenuri agricole cu suprafața de 11 ha 25 ari; 50 ari-vii; 5 ha 50 ari -teren arabil; 2 ha-islaz; 50 ari-teren neprelucrat, toate amplasate în or. Sîngerei, precum și 50 ha de teren acordat în anul 1928 prin Legea pentru împrăștierea foștilor deputați din Sfatul Țării, amplasat în comuna Rădoaia, jud. Bălți (Vol.I, f.d.161-163).

Pornind de la faptul că prin hotărâre judecătorească au fost determinate bunurile de care a fost deposedat ilegal Vasile Gafenco în sensul dispus, precum și prevederile legale amintite, la rejudecarea cauzei urmează a fi verificat dacă certificatul de calitate de moștenitor prezentat de către Eleonora Colgiu, în virtutea legislației în vigoare poate justifica pretențiile în sensul formulat. Or, reclamanta având doar certificatul de calitate de moștenitor, cel puțin la materialele cauzei lipsește un certificat de moștenitor pe numele reclamantei, prin acțiunea înaintată nu pretinde doar dovedirea existenței bunurilor ce compun patrimoniul succesoral al defunctului, drept ce îl acordă certificatul de calitate de moștenitor, însă a solicitat restituirea contravalorii bunurilor confiscate de la Vasile Gafenco în urma represiunilor politice, drept care în sensul legii revine moștenitorilor.

De altfel, conform art. 12 alin.(1) din Legea nr.1225/1992, cetățenilor Republicii Moldova supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați li se restituie, la cererea lor sau a moștenitorilor lor, bunurile confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesia lor.

Comportă relevanță și faptul că Tratatul între Republica Moldova și România privind asistența juridică în materie civilă și penală din 06 iulie 1996, în art. 40 alin.(2) statuează că dreptul la succesiune asupra bunurilor imobile este determinat de legea Părții Contractante pe teritoriul cărei se află acele bunuri.

Respectiv, art. 1443 Cod civil, în redacția în vigoare în perioada de referință, stipulează că locul deschiderii succesiunii este ultimul domiciliu al celui care a lăsat moștenirea, iar dacă locul nu este cunoscut, locul unde se află bunurile succesoriale. Dacă bunurile succesoriale se află în diferite locuri, cel al deschiderii succesiunii va

fi considerat locul unde se află partea cea mai valoroasă a bunurilor imobile. Dacă nu există bunuri imobile, se consideră locul unde se află partea principală ca valoare a bunurilor mobile.

În atare circumstanțe, pornind de la aceste aspecte, având în vedere și rolul dirigitor al instanței, precum și continuitatea examinării cauzei în apel prin prisma efectului devolutiv, pentru a exclude incertitudinile reliefate, instanța are sarcina, în baza rolului activ, să ceară părții să facă precizările necesare, să pună în discuția părților orice împrejurare de fapt sau de drept care duce la soluționarea litigiului peste apărările și susținerile părților din acțiune, referință și alte obiecții, luând în considerare faptul că, în conformitate cu art. 240 alin. (3) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în limitele pretențiilor înaintate de reclamant. De altfel, în cazul în care părțile au o atitudine confuză în privința circumstanțelor care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei, instanța, în temeiul legii materiale care urmează a fi aplicată, va explica părților care circumstanțe au importanță pentru soluționarea pricinii și cui îi revine obligația de a le dovedi.

Astfel, la rejudecarea cauzei, conform rolului său activ, instanța poate să ceară părților să administreze toate probele pe care le consideră necesare și utile justei soluționări a cauzei, împuternicire ce rezultă și din art.9 Cod de procedură civilă, precum și art. 372 Cod de procedură civilă.

Or, prezintă relevanță și folosirea criteriilor pentru determinarea corectă a naturii juridice a litigiului dat, rezultând din specificul acestui și care presupune în sine lămurirea completă și pe bază de dovezi certe, pertinente și concludente a situației de fapt, or, concluzia instanței de apel este rezultatul examinării pripite a litigiului dedus judecății.

Subsecvent, la rejudecarea cauzei civile, adoptarea soluției la caz urmează a fi precedată de toate aceste etape, precum și să fie motivată atât prin prisma poziției părții reclamante, cât și obiecțiilor părții oponente în raport cu probele prezentate și normele de drept pertinente litigiului, rezultând din prevederile art. 130 Cod de procedură civilă, ca, în consecință, soluția adoptată să fie certă și coerentă, sub aspectul temeiniciei/ netemeiniciei acțiunii și să răspundă standardelor unui proces echitabil garantat de art. 6 § 1 CEDO. Caracterul peremptoriu al concluziei instanței de judecată, urmează a fi stabilit în coraport cu circumstanțele cauzei și normele de drept material și procedural aplicabile speței.

Concomitent, la examinarea cauzei, instanța urmează să se conducă nemijlocit de principiul adevărului obiectiv, care se manifestă prin stabilirea multilaterală, completă și obiectivă a tuturor circumstanțelor care au importanță pentru justa soluționare a cauzei. De altfel, o hotărâre judecătorească motivată în sensul respectării cerințelor 6 § 1 CEDO, presupune o examinare reală a problemelor esențiale relevate în speță, cel puțin pentru a le aprecia relevanța. Pentru a răspunde cerințelor procesului echitabil, motivarea ar trebui să evidențieze că judecătorul a examinat cu adevărat chestiunile esențiale ce i-au fost prezentate (Boldea împotriva României din 15 februarie 2007, paragraful 29; Helle împotriva Finlandei din 19 februarie 1997, paragraful 60).

Coroborând circumstanțele ce preced, pornind de la faptul că nu au fost elucidate pe deplin circumstanțele ce prezintă importanță pentru soluționarea corectă a litigiului și având în vedere că dreptul de proprietate este un drept protejat atât de

art. 46 din Constituția RM, cât și art. 1 al Protocolului Adițional 1 la CEDO, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție va admite recursul declarat și va casa integral decizia instanței de apel cu trimiterea cauzei spre rejudecare în instanța de apel, în alt complet de judecată.

În conformitate cu prevederile art.442, art. 444, art. 445 alin. (1) lit. c) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova.

Se casează integral decizia din 06 iulie 2020 a Curții de Apel Bălți, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Eleonora Colgiu împotriva Consiliului raional Sîngerei, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova cu privire la restituirea contravalorii bunurilor confiscate ilegal, cu trimiterea cauzei spre rejudecare în Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Iurie Bejenaru

Mariana Pitic

Nicolae Craiu

Galina Stratulat